

Esbjerg Sømands- og Fiskerhjem

1903 - 1913

Et Tiaar — Gud til Ære

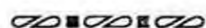

CENTRAL
BIBLIOTEKET
ESBJERG

Esbjerg Sømands- og Fiskerhjem

1903 - 1913

Et Tiaar — Gud til Ære

1913
Esbjerg grafiske Anstalts Bogtrykkeri
Paul Schrøder

Begyndelsen

DET laa jo egentlig saa nær, at naar Esbjerg havde faaet en stor Fiskerihavn, og de hjemløse Fiskeres Antal derigennem naturlig voksede, da maatte der skaffes dem et Opholdssted, de kunde være tjent med. Alligevel blev der baade snakket, forhandlet og holdt nogle Møder i Løbet af et Par Aar, indtil den Dag kom i Vinteren 1901, da Sagen blev forelagt daværende Havneingeniør *Westergaard*, der nu er Direktør for Vandbygningsvæsenet. Det var Sømandsmissionær *Vilh. Rasch*, der fik det Ærinde at gaa, og da Muligheden af at faa overladt en Byggegrund var bleven drøftet mellem dem, kom Havnekortet paa Bordet. Forskellige Byggepladser blev omtalt, men da satte Havneingeniøren sin Blyant ved den Hjørnegrund, hvor det smukke Hjem nu ligger, og udbød: „Ja, men hvad siger De om at faa den Grund?“

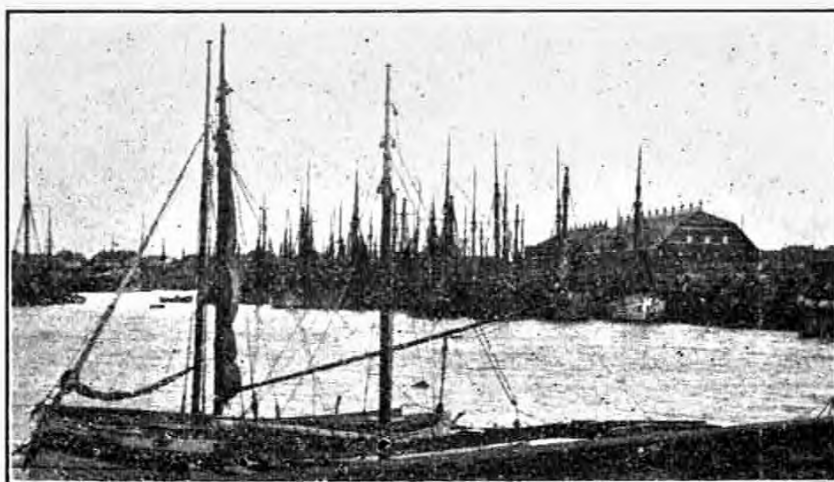
„Ja, det var jo den allerbedste, men den har Trælasthandelen jo!“

„Aa, det ordner sig nok, lad os kun holde paa den!“

Med let Hjerte og lyst Haab kunde Rasch meddele Udfaldet til de Fiskere, der ventede paa det, og den store Velvillie, vi ved den Lejlighed mødte fra Ingeniør Westergaards Side skal ikke glemmes.

Der blev nu dannet en Komité, hvis Navne vil ses under nedenstaaende Opraab. Den 18. Marts indsendtes Andragendet til Havneraadet om den paagældende Grund, og allerede 15. Maj kom Svaret, der var et velvilligt Ja. Grunden blev givet paa 25 Aar, hvilket dog under 16. Maj 1903 blev forandret til 50 Aar.

Arkitekt *J. Chr. Kofoed*, København, blev anmodet om at levere en Tegning, der blev færdig i Sommerens Løb, men Penge kom der foreløbig ingen af.

Fiskerihavnen.

Da hændte det i Slutningen af August, at en Flok Fiskere, de var 12—14 Stykker, en Aften var samlet i et Hjem i Vesterbyen, og Talen kom som saa ofte før til at dreje sig om det vordende Sømandshjem.

„Ja, det er godt nok med den Snakken“, udbrød *Søren Nielsen Kloster*, „men det var bedre, vi viste, hvad vi vil. Lad os faa et Papir og en Blyant“.

Det kom til Veje og gik Bordet rundt, og da det kom tilbage, var de første 800 Kr. tegnet. Den Aften førte over det døde Punkt; nu kunde man med god Samvittighed vende sig til andre om Støtte.

2. September vedtoges Lovene, og i Oktober udsendtes følgende Opraab om et

Sømands- og Fiskerhjem i Esbjerg.

Undertegnede Komité, der er traadt sammen for at virke for Oprettelsen af et Fisker- og Sømandshjem i Esbjerg, anbefaler herved denne Sag til Guds Menighed og alle vore Fiskeres og Sømænds Venner.

Hjemmet agtes opført paa en Grund paa Esbjerg

Havneterræn, der gratis er overladt os. Det vil rumme Lokaler for en Afholdsrestauration med tilhørende Læse- og Skriveværelse og Logi til ca. 10 Sømænd, saa det kan fremtræde som et godt og hyggeligt Hjem. Desuden tænkes i samme Bygning, mulig under Husfaderens Ledelse, oprettet en Skole for vore Fiskeres praktiske og theoretiske Uddannelse, saa at derfra kan tages Fiske-skippereksamen og bl. a. vindes Kundskab til de forskellige Landes Fiskemethoder.

Hjemmet bliver en selvejende Institution, der tillige skal være Udgangspunkt for en Missionsvirksomhed blandt Sømænd og Fiskere og skal saaledes give Plads for Møder og andre Foredrag af oplysende Art paa kristelig Grund.

Efter den Erfaring, der haves fra Frederikshavn, hvor et Sømands- og Fiskerhjem gennem flere Aar har bestaaet, mene vi, at Driften vil kunne svare sig, ja mulig give Overskud, hvilket i første Række vil komme nævnte Skole til Gode. Den Sum, der fordres til Hjemmets Bygning, Montering og Skolens Etablering, er anslaaet til godt 20.000 Kr.

Vi mene, at der hidtil er gjort saa lidt for vor Fisker- og Sømandsbefolkning, at vi haabe, denne Opfordring maa møde Velvillie overalt. Her i Esbjerg, der som vor eneste Vestkysthavn samler en stor Fiskerflaade med mange unge Mænd fra Jyllands forskellige Egne, har der til Tider været samlet indtil 800 Fiskere foruden adskillige Sømænd, og om mange af disse gælder det, at de kun have haft Værtshuslivet at ty til, naar de have villet færdes udenfor deres Skibes snævre Grænser.

Enhver af os undertegnede modtager med Glæde ethvert Bidrag.

Esbjerg, i Oktober 1901.

*Chr. Bruun,
Sognepræst,
Formand.*

*Chr. Breinholt,
Konsul.*

*C. Th. Enevoldsen,
Fisker.*

C. P. Jensen,
Snedkermester,
Kongensgade 66.
Kasserer.

T. P. Jensen,
Fisker.

Ole J. Kristiansen,
Fisker.

Vilh. Rasch,
Sømandsmissionær,
Odense.

Paa dertil given Foranledning tillader jeg mig herved til enhver, hvem denne Opfordring kommer i Hænde, paa det varmeste at anbefale Medvirkning til Realisation af de Tanker, den indeholder. Baade Hjemmet og Fiskerskipperskolen ere hver for sig lige tjenlige og attraaværdige Formaal, som det er at haabe, det ved den ærede Komités Bestræbelser maa lykkes at naa Maalet.

Ringkjøbing.

G. Berthelsen,
Formand for de sammenvirkende jyske
Fiskerforeninger.

Denne Plan om at oprette et Fisker- og Sømandshjem i Esbjerg kan jeg medgive min bedste Anbefaling.

G. Koch,
Biskop i Ribe.

Den 16. Novbr. indbetaltes de første Beløb til Kassereren, og inden Udgangen af 1902 var der indgaaet ca. 8500 Kr., dels fra Byen, dels fra Landet og deraf ganske særligt fra Fiskelejerne fra Skagen til Blaavand, af hvilke kun enkelte svigtede.

I Begyndelsen af 1903 udtalte Havneraadet paa given Anledning Haabet om, at Sømandshjemmet snart maatte blive virkeliggjort, og Svaret derpaa blev, at Grundstenen lagdes d. 24. Juni, og Hjemmet stod færdigt til Indvielse d. 13. Decbr. Det er den Festdag, som vi nu kommer i Hu, thi 10 gode Aar har Herren forundt os at se siden. Biskop *G. Koch* foretog Indvielsen.

Til Indvielseshøjtideligheden var samlet saa mange, som der paa nogen Maade kunde være. Følgende til Indvielsen skrevne Sang blev sunget:

Mel.: Vor Tro den er vor Fortids Arv.

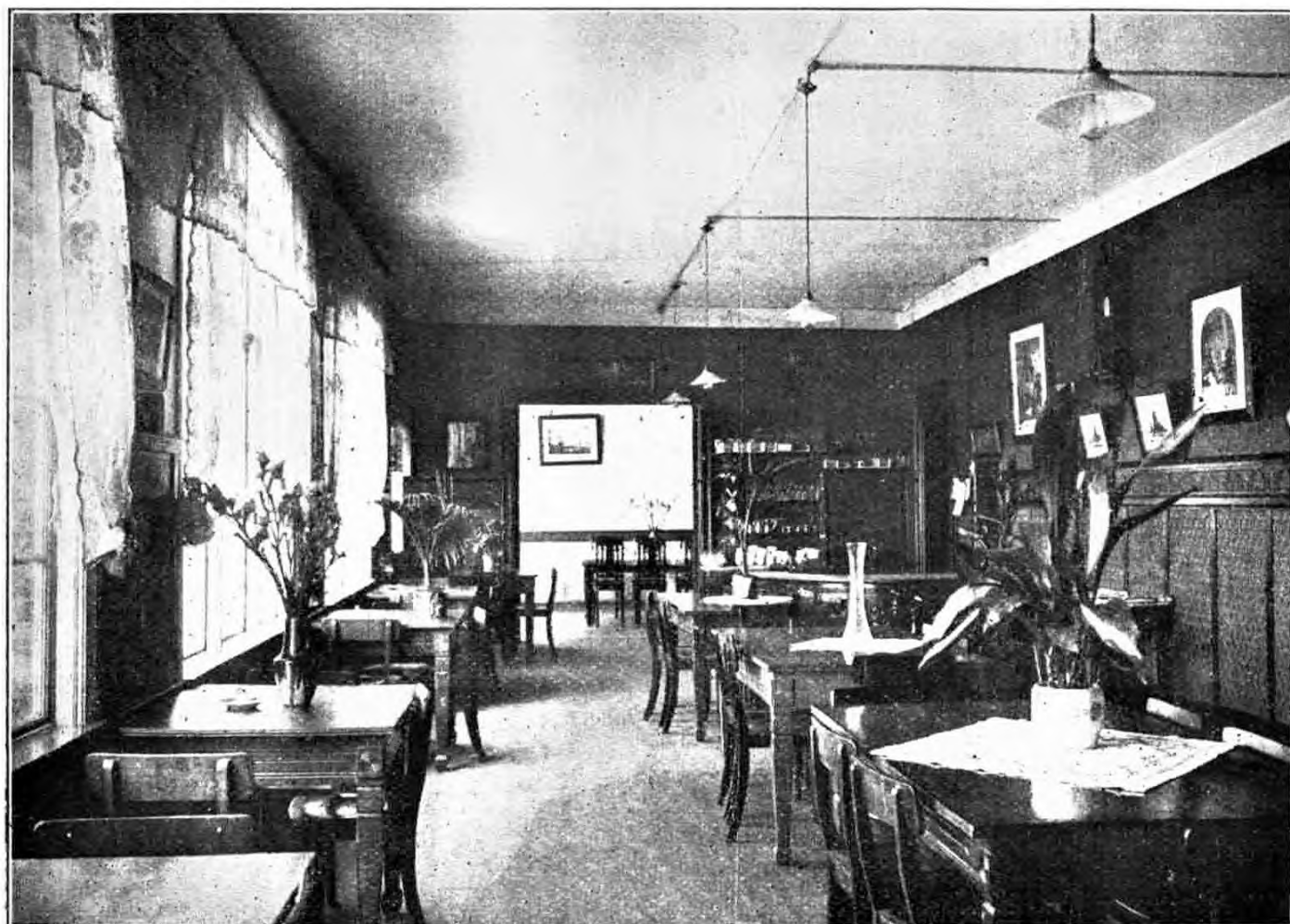
Det stormer over Vesterhav,
 sig Bølger rejse høje,
 i Dybet redes mangel Grav
 for dem, der Havet pløje.
 fra jydsk Rev til skotske Kyst
 udkæmpes mangel Alvorsdyst,
 og redded man end Livet,
 dog Slid og Savn blev givet.

Det lyser over Vesterhav
 fra Fyr, naar Sol er nede,
 hver Havets Søn at vare ad
 og ham til Havnen lede.
 Saa hjælpe Blaavand, Vøl og vil
 hvert Fiskerfartøj, Damper til
 trods Revler, Strøm og Banker
 her trygt at kaste Anker.

Der er saa lunt i Hjemmets Havn,
 naar Færden er til Ende,
 især naar man til Hjemmets Gavn
 har Fragt og Fangst i Hænde.
 Der er jo selv i fremmed Land
 en Sindets Hvile i, at man
 fortøjer og kan vente
 fra Hjemmet Brev at hente.

Men ak, det skete mangel Gang,
 at han, som Havet spared,
 for Havnenes Sirenesang
 dog ikke ret sig vared,
 blev hildet ind i Sydens Liv,
 blev tabt for Gud, for Hjem og Viv
 — derfor i Korsets Skygge,
 vort Sømandshjem vi bygge.

Saa rejstes Huset Sten paa Sten,
 Gud give det at yde
 et Værn med Luftning skøn og ren,
 som Verden ej kan byde.
 Her dygtiggøres Aanden skal
 til ærlig Id i dagligt Kald,
 at Sømands Liv maa være
 i alt til Herrens Ære.

Restaurationen.

Sognepræst *Bruun* talte derpaa om Hjemmets Tilblivelse og dets Formaal og sluttede med Bøn om, at Julens Fred og Glæde maatte hvile over dette Hjem, saa det kunde blive til Velsignelse for vor By, vore Fiskere og Sømænd. Man sang derpaa: Paa Jerusalem det ny, og Biskop *Koch* talte ud fra Joh. 12., 19: „Da sagde Farisæerne til hverandre: I ser, at I udretter ikke noget; se, Alverden gaar efter ham“. Biskoppen sluttede omtrent saaledes. Vi stiller Huset under Guds Beskyttelse og Velsignelse, under Menighedens Forbøn, saa at det kan komme til at virke til Velsignelse. Og hermed være det da indviet. Derpaa sang man:

Mel.: Jesus du mit Haab min Trøst.

Nu er Huset viet ind,
viet Herre til din Ære.
Lad vort Hjerte og vort Sind
ogsaa til dig viet være,
at vi, hvor vi staa og gaa,
som dit Tempel kendes maa,

Hvad her virkes i dit Navn,
nu til Sjæls og Legems Baade,
signe du til Sømands Gavn
med din Hellig Aand og Naade.
Lad enhver, som her gaar ind,
faa en Hjælp til fredfyldt Sind.

Engang falder dette Hus!
vi skal og i Graven stige,
men naar alting er i Grus
staar dog, Herre Krist, dit Rige,
og i Himlens Tempelkor,
stævner du dit Folk fra Jord.

Derom mind os, Herre kær,
som i Dag var her til Stede,
dygtiggør os en og hver
til at tjene dig med Glæde,
at ej vi ved Fjendens List
miste skal vor Løn tilsidst.

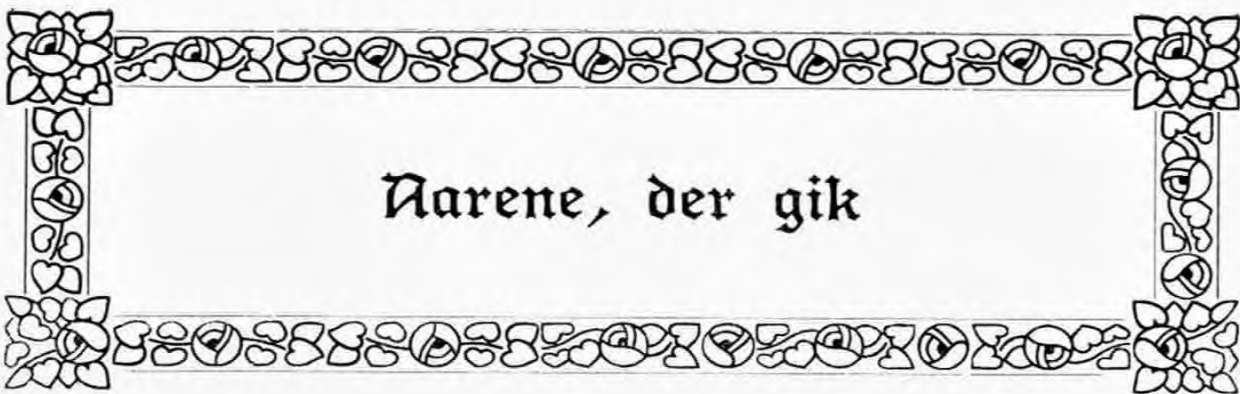
Missionær *Rasch* oplæste derpaa de indløbne Telegrammer, og Forsamlingen spredte sig for at bese de smukke Lokaler.

Om Aftenen holdtes en Festgudstjeneste, ved hvilken Indre Missions Formand, Provst *Zeuthen*, og *Vilh. Rasch* talte, og siden sluttedes med Sang, Kaffedrikning og stor Glæde under det ny Hjems Tag.

Hjemmets Bestyrer var det første Aar Styrmand *B. K. Jürgensen*, der 1. Oktober 1904 afløstes af den nuværende Bestyrer, *L. O. Kynde*, medens han helt overtog Ledelsen af Fiskeriskolen, som han atter fratraadte i Sommeren 1908, hvorefter Kapt. *J. P. Sigurdsen* overtog denne og endnu er dens Bestyrer.

Restaurationen.

Narene, der gik

Det var en smuk Bygning, der blev rejst til Sømandshjem i Esbjerg, og det er en smuk Gerning, der kan ses tilbage paa, og det gøres lettest ved at følge de Linier, det første Opraab tegner; da vil vi se, om det er opfyldt, som man haabede paa.

Fisker- og Sømandshjem! Ja, det maatte blive i første Række Fiskerne, der fik Nytten deraf, og det har været en bestandig større Skare, der holdt til. Det ses da ogsaa af Hjemmets Omsætning, der fra ca. 10.000 Kr. i 1904 er vokset til 22.500 i 1912, og Følgen er da bleven, at hvad Opraabet antydede „et muligt Overskud“ er bleven til en god Virkelighed og har bidraget til, at Hjemmet ikke blot i almindeligheden ogsaa i særlig Forstand er bleven en selvejende Institution. Hjemmet kostede ialt 32.000 Kr., thi det blev gjort større, end det først var tænkt, og af dette Beløb indkom ca. 12.000 i Gaver. Der er siden ved Tilbygning og paa anden Maade kostet mindst 6.000 Kr. paa det, og endda er den samlede Gæld nu knap 15.000 Kr. Det maa kaldes et smukt Resultat, som er vel værd at sige baade Gud og Mennesker Tak for. Men det *har* ogsaa gjort sin Gerning som *Sømandshjem*. Derom fortæller Gæsteprotokollens over 2500 Navne, blandt hvilke er mange Sømænd, og mangt et Pengebeløb, som gennem Hjemmets Kontor fandt til de rette Adresser og undgik Værtshusenes Efterstræbelser. Saa kommer dertil de mange Møder, hvor Guds Ord blev forkyndt, og de mange herlige

Julefester, det Hus har givet Plads til. Det er som en Rigdom af gode og lyse Minder vinker og kalder og bærer Vidnesbyrd om, at hvad der bliver virket i Jesu Navn til Sjælegavn skal ikke være og har ikke været forgæves, men Gud kom sine Forjættelser i Hu og velsignede.

Som et særligt Vidnesbyrd herom kunde nævnes, at unge Fiskere i Marts 1907 sluttede sig sammen i en særlig Afdeling af Kristelig Forening for unge Mænd, som endnu baade lever og lever vel, og gennem hvilken der er rakt god Haand til Arbejdet for og blandt den øvrige Fiskerungdom.

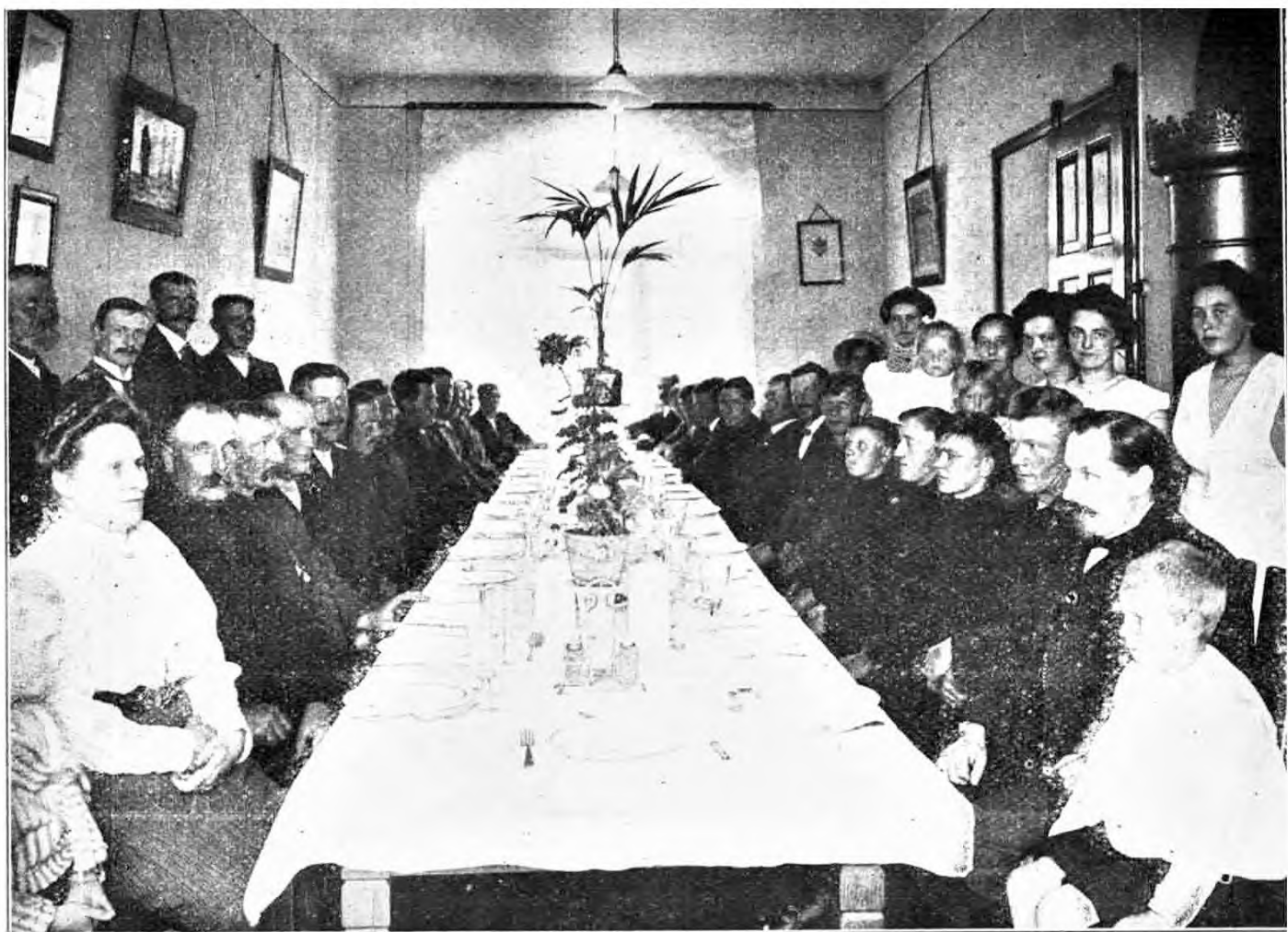
Saavidt da selve Sømandshjemmet, hvis lyse og rummelige Lokaler i 1912 fik en god Forøgelse ved en Tilbygning, og som endda til Tider kan blive fyldt indtil Trængsel.

Skolen.

Opraabet af Oktober 1901 omtaler imidlertid ogsaa en anden Opgave, der skulde tages op, nemlig en Skolegerning til Fiskernes praktiske og theoretiske Uddannelse.

Herom skal da kortelig meddeles følgende:

I Efteraaret 1904 begyndtes der med dette Skolearbejde, og Planen var at faa Fiskerne til at besøge Skolen i fulde 5 Maaneder, Novbr.—April, thi der kunde da foruden Undervisning til Fiskeskipperprøven blive Tid til baade Dansk, Fiskerilære, Engelsk og Bogføring samt Motorlære, og der er ingen Tvivl om, at Fiskerne selv i Længden vilde have staaet sig herved. Imidlertid var der en Del, der syntes, at Arbejdet for det daglige Brød ikke kunde ligge stille hele denne Tid, og som ønskede at indskrænke sig til et 3 Maaneders Kursus, Januar—April, der kunde føre dem frem til den ovennævnte Eksamen. Skolens Bestyrelse søgte at imødekomme begge disse Grupper, men dog saaledes, at Skolepengene for det kortere Kursus blev de samme som for det længere Kursus, nemlig 50 Kr. Man haabede da paa, at Strømmen skulde gaa fra det kortere til det længere Kursus, idet Fiskerne skulde indse Nyttens af at faa den større Kundskabsmængde. Dette Bestyrelsens Haab er desværre beskæmmet;

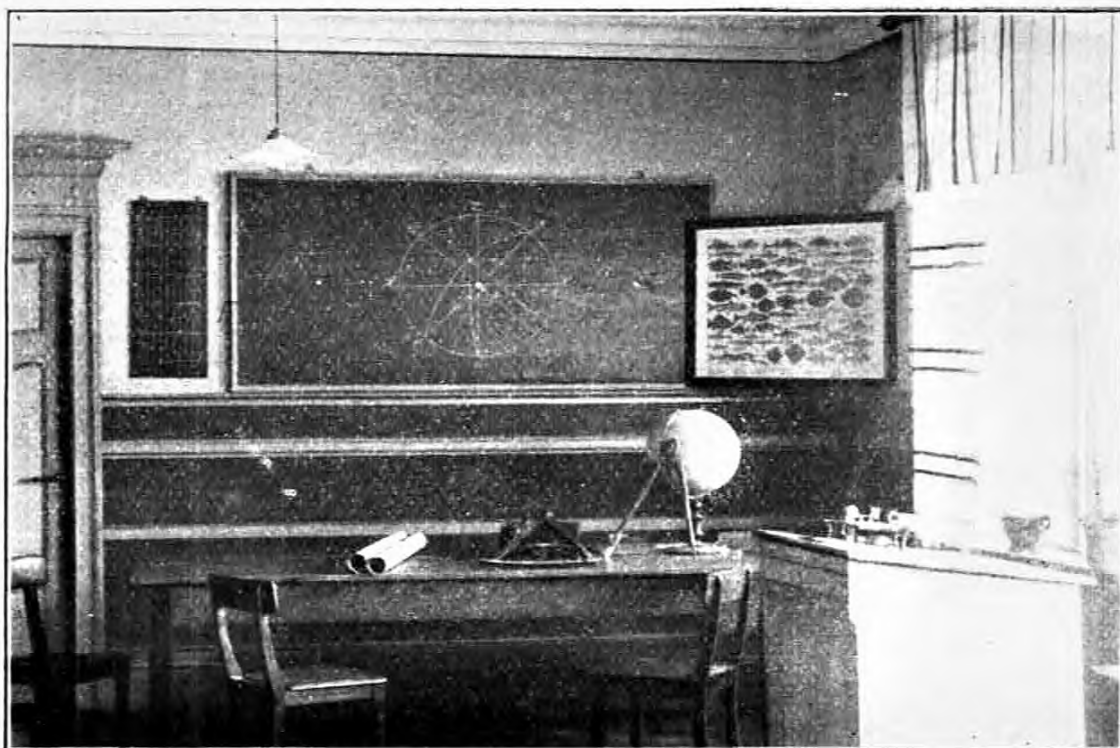

Spisestuen.

de fleste ønskede efterhaanden at nøjes med, hvad der netop krævedes for at føre Kutter, og kunde de helt slippe for al Skolegang, var det dem ingenlunde imod. Rødspætterne synes jo ikke at kende Forskel paa eksaminerede og ueksaminerede Snurrevaad, og det er Rødspætterne, det drejer sig om — vort Islandsfiskeri og vort Sildefiskeri blev jo kun nogle kostbare og mislykkede Forsøg.

Dette forklarer ganske den Skæbne, Skolen har haft. De første Aar var der voksende Tilslutning, henholdsvis

1904—05.....	9 Elever.
1905—06.....	13 „
1906—07.....	11 „
1907—08.....	16 „
1908—09.....	10 „

Skolen.

men bestandig færre 5 Maaneders Elever. Saa kom Nedgangen, og i 3 Vintre var Besøget saa smaat, at man alvorligt maatte overveje, om det kunde gaa an fremdeles at modtage Statens Tilskud. Paa den anden Side skal der jo tvingende Grunde

til at nedlægge Vestkystens *eneste* Skole for Fiskere. Saa kom 1912—13, der endelig bragte 8 Elever, og da disse opnaaede overordentlig smukke Resultater, er det vort Haab, at Bevægelsen nu vil gaa i den rigtige Retning igen.

Resultatet for sidste Vinter var saaledes:

Fisker J. P. Nielsen, Esbjerg	42	Point.
„ H. Thygesen „	41	„
„ J. A. Jensen, „	38	„
„ S. Josefsen, „	33	„
„ H. P. Plet, Lemvig	41	„
„ C. Andersen, Harboøre	37	„
„ L. Jensen, Esbjerg, Sætteskipper ..	21	„

Naar man betænker, at der til bestaaet kun kræves 18, og at det højeste, der kan opnaas, er 42, saa anbefaler Karakterlisten sig selv. For Sætteskipperne er Karakteren 21 det højeste, der kan faas. Maatte Vestkystens Fiskerungdom da forstaa, at Skolen her netop er, hvad den har Brug for, og helst forstaa det saaledes, at den vælger det længere 5 Maaneders Kursus, da vil den arbejde for sin egen Fremtid.

Ialt har Skolen været besøgt af 82 Elever, hvoraf 80 har faaet Eksamen, saa det er dog et Arbejde her er gjort trods alle Vanskeligheder.

Ved Siden af den almindelige Undervisning har der været afholdt forskellige Foredragsrækker over naturvidenskabelige, biologiske og praktiske Emner, og til disse har der været Adgang for alle. Eksempelvis nævnes:

Vesterhavsfiskeri og Havnesagen.

Rødspætter — Torsk — Sild.

Islandsfiskeri.

Biologisk Station og dens Undersøgelser.

Fiskenes Alder.

Andelssagen.

Fiskeriloven.

Færøernes Historie og Folkeliv.

Rejser i Ostindien.

Edison.

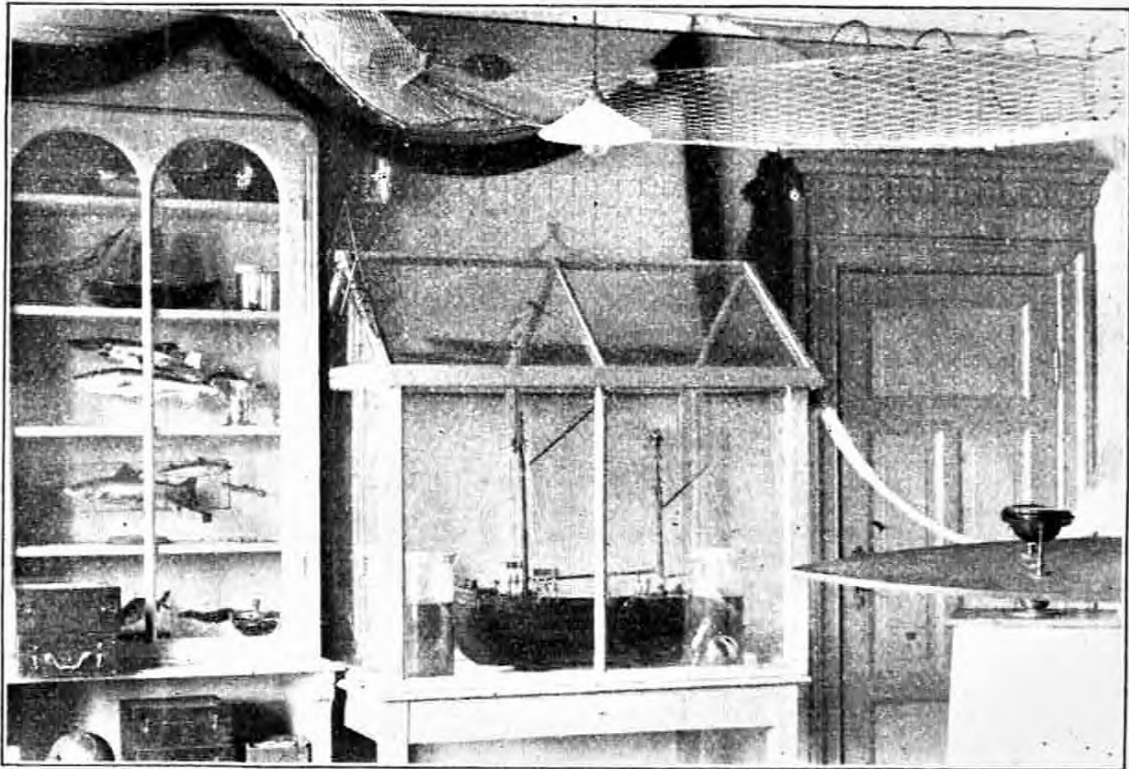
Napoleon.

Handelsretten og Handelsvidenskaben m. fl.

Adskillige fremmede har været tilkaldt til Hjælp hertil, ligesom der er modtaget Hjælp af offentlige Midler.

Siden Skolens Oprettelse har Staten ydet et aarligt Tilskud af 1000 Kr. og desuden en Gang 400 Kr. til Instrumenter. Et lignende Beløb er modtaget fra Julius Shrikes Stiftelse, og for disse Beløb har Skolen erhvervet en rigtig god lille Samling til Hjælp ved Undervisningen.

I 1907 besøgte Læreren sammen med 2 Elever, der den Gang læste paa Sommerkursus, Fiskeriudstillingen i Trondhjem.

Instrumentssamlingen.

At Skolen er blevet Fiskernes Hjælp ved Kompasrettelser o. lign. bør ogsaa omtales. Der er ogsaa her oparbejdet et Tillidsforhold, som har sin Betydning.

Det tør vel som i en samlet Sum siges, at om end denne Side af Virksomheden ikke bragte alt, hvad der var ventet, saa blev det dog et Led, der bar sin Frugt og fik sin Betydning — og forhaabentlig skal faa det endnu mere.

Fremtiden

JA, det var jo det letteste at trøste sig med alt det, der i Dag er at glædes over og saa roligt fortsætte i det givne Spor. Men alt Liv vil vokse, og her er da Forhold, som stærkt tilskynder til Vækst, thi den ene Million efter den anden anbringes jo i ny Havneanlæg, der skal drage endnu større Fiskerflaader og endnu flere Fragtskibe hertil.

Det stiller Krav; og da især den ny Fiskerihavn, der jo er lagt saa langt mod Vest, at det fra vort nuværende Hjem vil være umuligt som nu at vedligeholde den daglige Forbindelse med Fiskerne. Der er da intet andet at gøre end at rejse et nyt Hjem, en Filial, et Anneks, ude ved den ny Havn, og gennem Trafikministeriet har vi allerede under 26. Oktober 1911 faaet Tilsagn om en Byggegrund, hvor, om Gud vil, det ny Hjem skal blive rejst, saasnart Forholdene derude tillader. Der vil ventelig ved Trafikhavnen og paa anden Maade blive nok for „det gamle Hjem“ at gøre, og det vil i endnu højere Grad end før kunne blive et *Sømandshjem*.

Hvad ligger da nærmere, end at vi slutter dette Festskrift med at indbyde alle dem, der læser det og med os glæder sig over den Gerning, der nu blev røgtet gennem et Tiaar, til at være vore Medarbejdere ogsaa med det ny Hjem. Velkommen til at være med, der skal forhaabentlig snart komme Bud.

Men først og sidst bærer vi vor Tak frem for Gud, der er alle gode Gavers Giver, Han gav os Gerningen, Midlerne

og Velsignelsen. Han lod en Aandens Gerning trives midt under al Sømandshjemmets mangehaande praktiske Formaale.

Han selv velsigne ogsaa Fremtiden, at den maa blive hans Navn til Ære og til saavel timelig som evig Gavn for vore Fiskere og vore Sømænd.

*„Han er trofast, som os kaldte,
han skal ogsaa gøre det“.*

I Bestyrelsen for Esbjerg Fisker- og Sømandshjem,
13. Decbr. 1913.

<i>Christian Bruun,</i>	<i>C. Breinholt,</i>	<i>C. Th. Enevoldsen,</i>
Sognepræst, Formand.	Konsul.	Fisker.

<i>C. P. Jensen,</i>	<i>T. P. Jensen,</i>	<i>Andreas Bjerregaard,</i>
Kasserer.	Fisker.	Fisker.

Vilh. Rasch,
Sømandsmissions-Sekretær.

